

بررسی رابطه گردشگری و توسعه پایدار روستایی (مطالعه موردی: بخش راین شهرستان کرمان)

حسین مهرابی بشرآبادی^۱، *سید معین سید احمدی نژاد^۲

چکیده

از تهدیدات مهم جوامع روستایی کشور در سال‌های اخیر، افزایش نرخ بیکاری و خروج نسل جوان از اجتماعات روستایی به دلیل نبود فرصت‌های شغلی در بخش کشاورزی و فقدان زمینه اشتغال در سایر بخش‌های اقتصادی است. بررسی ساختار اقتصادی نواحی روستایی کشور و به تبع آن شهرستان کرمان و به خصوص بخش راین گویای این مطلب است که متأسفانه کشاورزی، محور اساسی تامین معیشت به شمار آمده و در اغلب برنامه‌های توسعه نیز، مهمترین و تنها رکن اقتصادی روستا را شامل می‌شود. هدف از این مطالعه، بررسی رابطه گردشگری با توسعه پایدار نواحی روستایی و همچنین بهبود وضعیت بازار محصولات کشاورزی در سال ۱۳۹۶ بر اساس تکمیل پرسشنامه یک نمونه تصادفی از ۳۷۰ نفر از سرپرستان خانوار می‌باشد. در مرحله اول هر کدام از ابعاد مختلف توسعه نواحی روستایی مشخص و سپس آثار مثبت و منفی گردشگری بر این ابعاد مشخص شده است. نتایج پژوهش نشان داد که با توجه به توزیع داده‌ها و استفاده از آزمون کروسکال والیس اثر گردشگری بر توسعه نواحی روستایی و بهبود وضعیت بازار محصولات کشاورزی بیشتر از حد میانگین است. با این وجود در ادامه با استفاده از ضریب همبستگی اسپیرمن، نوع ارتباط هر کدام از ابعاد توسعه پایدار و گردشگری مشخص می‌شود. در انتها با توجه به وجود رابطه مثبت گردشگری با ابعاد مختلف توسعه پایدار روستایی و همچنین بهبود وضعیت بازار محصولات کشاورزی به ارائه پیشنهادات تکمیلی در خصوص تکمیل و توسعه مدل‌های علمی صنعت گردشگری پرداخته شده است.

واژگان کلیدی: توسعه پایدار روستایی، گردشگری روستایی، راین، کرمان

^۱ hmerabi@uk.ac.ir

^۱ استاد دانشگاه شهید باهنر کرمان

^۲ s.moein.s.ahmadinejad@gmail.com

^۲ *نویسنده مسئول) دانشجوی دکتری دانشگاه شهید باهنر کرمان

مقدمه

امروزه، گردشگری به قدری در توسعه‌ی اقتصادی- اجتماعی کشورها اهمیت یافته است که اقتصاددانان، آن را صادرات نامرئی نام نهاده‌اند و از آن به عنوان رکن اصلی توسعه‌ی پایدار یاد می‌کنند (Bidokhti et al., 2011). مفهوم توسعه پایدار بسیار اساسی و مهم است. توسعه پایدار فرایندی است که طی آن مردم یک کشور نیازهای خود را برآورده می‌کنند و سطح زندگی خود را ارتقا می‌دهند، بدون آن که به منافعی که به نسل‌های آینده تعلق دارد زیان وارد کنند. بنابراین توسعه زمانی پایدار خوانده می‌شود که مخرب نباشد و امکان حفظ منابع، اعم از خاک، منابع آبی، گیاهی و جانوری را برای نسل‌های آینده فراهم کند. در تحقیق حاضر، نقش گردشگری به مثابه استراتژی در ایجاد تنوع معیشتی و توسعه پایدار در منابع معیشتی خانوارهای روستایی از دید جامعه میزبان و نیز رابطه آن با ابعاد مختلف توسعه روستا، از طریق بررسی و پیمایش میدانی گردشگری در بخش راین شهرستان کرمان، مورد مطالعه قرار گرفته است. با توجه به خشکسالی‌های اخیر و داشتن پتانسیل بالای گردشگری بخش راین و همچنین نبود تحقیق جامع و کاملی در خصوص اثرات گردشگری بر توسعه پایدار بخش راین به بررسی این موضوع در جامعه میزبان پرداخته شده است. با توجه به مسائل مطروحه بالا، این پژوهش به دنبال پاسخ به این پرسش‌هاست که رابطه گردشگری و ابعاد مختلف سیستم حیات اجتماعی- فرهنگی، اقتصادی و زیست محیطی مناطق روستایی و بهبود وضعیت بازار محصولات کشاورزی از دیدگاه ساکنین بخش راین شهرستان کرمان چگونه است؟

اثرات گردشگری

در گردشگری پایدار توجه به نیازهای جامعه میزبان از اهمیت زیادی برخوردار است و به هنگام برنامه‌ریزی و در فرآیند مدیریت گردشگری به این نیازها توجه زیادی می‌شود. از آنجا که معمولاً راه‌آورد‌های صنعت گردشگری بسیار پیچیده و به یکدیگر وابسته است، اثرات گردشگری در سه بعد اصلی توسعه پایدار گردشگری مورد بررسی قرار می‌گیرد. در (جدول ۱)، اثرات بالقوه مثبت و منفی‌ای را که گردشگری در ابعاد اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی می‌تواند بر جامعه میزبان بگذارد، نشان می‌دهد.

جدول (۱) اثرات گردشگری در نواحی روستایی در سه بعد اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی

اثرات منفی	اثرات مثبت	بعد
مشاغل فصلی، افزایش هزینه زندگی ساکنان آن منطقه (برای مثال افزایش ارزش زمین، خانه، غذا و خدمات)، اثرات منفی این صنعت بر آثار فرهنگی و طبیعی...	افزایش درآمد و بالا رفتن سطح زندگی، ایجاد فرصت‌های شغلی جدید، مطرح شدن جامعه و در نتیجه ایجاد فرصت‌های بیشتر برای توسعه و پیشرفت...	اقتصادی
توزیع نابرابر درآمدهای حاصل، افزایش	تشدید علاقه به تجدید حیات زبان محلی و	اجتماعی

<p>کاربرد بیشتر این زبان، نرم شدن موضع مردم میزبان برای پذیرفتن و یادگیری زبان‌های دیگر به منظور برقراری ارتباط بیشتر، ایجاد تسهیلات،...</p>	<p>جمعیت به سبب ازدحام مسافران، اثرنمایشی، کالائی شدن فرهنگ، جرم و جنایت، فحشا و شیوع بیماری‌هایی مانند ایدز به تبع آن رواج استفاده از مواد مخدر،... آلودگی و شلوغی ترافیک، ظهور و وفور ابنیه با طراحی و کیفیت بصری بد و نامناسب، تمرکز ناکارآمد خدمات رفاهی، تغییر در الگوی رایج کاربری زمین،...</p>
<p>نوسازی ساختمان‌ها و آثار و سایت‌های تاریخی، تغییر نوع استفاده از ساختمان‌های قدیمی بر اساس نیازهای جدید به عنوان نمونه) تبدیل حمام به سالن پذیرایی، ایجاد انگیزه و اقدام برای برنامه‌ریزی و مدیریت مناسب محیط طبیعی،...</p>	<p>زیست محیطی</p>

ماخذ: (۲۰۱۲) Jomepour

ادبیات و پیشینه تحقیق

در این قسمت، منابع و تحقیقات پیشین صورت گرفته در ایران و سایر کشورها، مرتبط با موضوع به شرح ذیل می‌باشد.

(۲۰۱۶) Abdollahzadeh et al در مقاله‌ای، به نتایجی در خصوص تاثیر گردشگری بر معیشت پایدار روستایی رسیده‌اند. در این تحقیق نتایج آزمون t تک نمونه‌ای نشان داد که سرمایه‌های معیشتی پنجگانه در دو گروه روستاها کمتر از حد متوسط و در وضعیت نامناسب است. نتایج آزمون t تک‌نمونه‌ای برای ارزیابی پیامدهای معیشتی گردشگری نشان داد که به جزء پیامدهای زیست‌محیطی، وضعیت سایر پیامدهای گردشگری، مناسب است. (۲۰۱۴) Ghanbari et al در مقاله‌ای، دیدگاه ساکنان روستایی در مورد اثرات گردشگری بر توسعه روستایی را مورد بررسی قرار داده‌اند. نتایج حاصل از پژوهش نشان می‌دهد که اگر چه روستاهای بخش ماهان کرمان از قابلیت بالایی در زمینه جذب گردشگر برخوردار هستند اما تقویت زیرساخت‌های مورد نیاز در گسترش جریان گردشگری روستایی بخش ماهان ضروری است.

(۲۰۱۴) Golzadeh et al در مقاله‌ای، تاثیر توریسم بر توسعه پایدار نواحی روستایی را مورد بررسی قرار داده‌اند. نتیجه این مطالعات نشان می‌دهد روستای ورکانه در استان همدان به لحاظ ویژگی‌های طبیعی و انسانی از تنوع خوبی برخوردار است. با توجه به بررسی‌های انجام شده، این روستا دارای توان‌های گردشگری بالقوه‌ی خوبی برای توسعه و جذب گردشگر می‌باشد. توسعه گردشگری وسیله مهمی برای توسعه اجتماعی - اقتصادی جوامع روستایی ورکانه می‌باشد.

(۲۰۱۳) Faraji et al در مقاله‌ای، اثرات گردشگری در توسعه پایدار مناطق روستایی را مورد بحث و بررسی قرار داده‌اند. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که با توجه به تولید صنایع دستی و رو به رشد بودن قالی بافی، با ایجاد بازارچه-

های صنایع دستی و معرفی صنایع، می‌توان صادرات محصولات نامرئی را از طریق فروش این صنایع داشت که در راستای گردشگری پایدار، توسعه پایدار و رو به رشدی را در منطقه شاهد بود.

Kiper et al (۲۰۱۳) در پژوهشی در شمال غرب ترکیه ضمن بررسی ارتباط بین اثرات مختلف اکوتوریسم (اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی) و حمایت مردم محلی از گردشگری پرداخته‌اند و نتیجه می‌گیرند مردم محلی نگرشی مثبت نسبت به توسعه‌ی اکوتوریسم داشته و در ادامه با استفاده از روش تحلیل عاملی، شش عامل مؤثر بر اکوتوریسم را شناسایی می‌نمایند.

Bodoșcă (۲۰۱۳) در مقاله‌ای به این نتیجه دست یافت که منطقه شمال شرق رومانی تا حد زیادی می‌تواند از پتانسیل اقتصادی گردشگری بهره‌مند گردد. اما تدوین راهبردهای محلی باید در چارچوب استراتژی‌ها و سیاست‌های ملی صورت گیرد تا بتواند پایداری دراز مدت داشته باشد.

Chuang (۲۰۱۳) در مقاله‌ای به بررسی دیدگاه ساکنان محلی در خصوص اثرات گردشگری بر توسعه نواحی روستایی تایوان پرداخته‌اند. این مطالعه، ضمن مقایسه دو الگوی اصلی گردشگری در تایوان، به بررسی اثرات گردشگری روستایی از دیدگاه جامعه میزبان پرداخته و نگرش آنها نسبت به گردشگری روستایی را مورد تحلیل قرار می‌دهد.

Jomepour and Ahmadi (۲۰۱۲) در مقاله‌ای، که در روستای بزغان واقع در شهرستان ساوجبلاغ انجام گرفت، به این نتایج دست یافتند که گردشگری در روستای بزغان، اگرچه باعث به وجود آمدن اشتغال و در نتیجه درآمد مرتبط با گردشگری و نیز کمک به رشد برخی از فعالیت‌های روستایی مانند باغداری و خدمات شده است، اما این تاثیر بسیار محدود است و تنها برخی از خانوارها را در بر می‌گیرد.

Mehrabi et al (۲۰۱۲) در پژوهشی، به بررسی تاثیرات ورود گردشگر بر روستاهای دهستان ده لولو با پرسش از روستاییان منطقه پرداخته‌اند. نتایج مربوط که به وسیله طیف لیکرت مورد ارزیابی قرار گرفت نشان می‌دهد، افزایش گردشگر یا به عبارت دیگر رشد گردشگری، تاثیرات زیادی بر اقتصاد منطقه داشته است.

Mbaiwa and Stronza (۲۰۱۰) در مقاله‌ای که در دلتای اوکوانگو (بوتسوانا) انجام پذیرفت، به این نتیجه دست یافته‌اند که توسعه‌ی گردشگری در روستاهای دلتای اوکوانگو در بوتسوانا منجر به بهبود معیشت شده است، به طوری که شرایط خانوارها در تامین نیازهای اساسی مانند مسکن، اشتغال، درآمد و خدمات اجتماعی مورد نیاز بهبود یافته است.

Condesso (۲۰۱۰) در مطالعه‌ای ضمن تمرکز بر گردشگری و میراث فرهنگی، به استفاده از قابلیت‌های آنها به منظور تقویت و توسعه اقتصاد نواحی روستایی و رسیدن به توسعه‌ی پایدار روستایی تاکید می‌کند.

نتایج حاکی از وجود تفاوت بین دو الگوی گردشگری به لحاظ اثرات اجتماعی، فرهنگی، زیست محیطی و اقتصادی است. با بررسی تحقیقات انجام شده در ادوار گذشته مشخص شد که در هیچکدام از تحقیقات ذکر شده اثر گردشگری بر بهبود وضعیت بازار محصولات کشاورزی مورد بررسی قرار نگرفته است و همچنین تحقیق جامع و

کاملی در این خصوص در منطقه جغرافیایی بخش راین شهرستان کرمان صورت نگرفته است. در ادامه به بیان مبانی نظری مورد استفاده در این پژوهش که حاصل بررسی پیشینه تحقیق و استفاده از روش‌های مختلف دیگر می‌باشد پرداخته شده است.

روش تحقیق

روش تحقیق در این پژوهش از نوع توصیفی-تحلیلی می‌باشد. جمع‌آوری اطلاعات به صورت ترکیبی از دو روش کتابخانه‌ای (اسنادی) و پیمایشی (میدانی مبتنی بر پرسشنامه و مصاحبه) است. پرسشنامه حاوی سوالات مربوط به جامعه میزبان است که شامل ۲۳ سوال با گویه‌های متعدد می‌باشد. با توجه به جامعه آماری، زمانی که نه از واریانس جامعه و نه از احتمال موفقیت یا عدم موفقیت متغیر اطلاعاتی در دست نباشد و نتوان از فرمول‌های آماری برای برآورد حجم نمونه استفاده کرد از جدول مورگان استفاده می‌شود. در این پژوهش، حجم جامعه را تعداد خانوارهای روستایی در بخش راین تشکیل می‌دهد که برابر با ۴۲۶۰ خانوار است. با توجه به تعداد خانوارها حجم نمونه عدد ۳۵۱ به دست آمد که برای اطمینان حجم نمونه برابر ۳۷۰ گرفته شده است. لازم به ذکر است که پرسشنامه‌های پرت قبل از شروع فرآیند تجزیه و تحلیل پژوهش کنار گذاشته شده و پرسشنامه‌های نهایی مورد استفاده در این پژوهش ۳۷۰ می‌باشد. برای احراز روایی محتوایی پرسشنامه، از دیدگاه اساتید و صاحب نظران بهره گرفته شده است. همچنین برای سنجش پایایی پرسشنامه با بهره‌مندی از روش آلفای کرونباخ استفاده شد که مقدار کل آن برابر ۰/۷۰ به دست آمد. با توجه به اینکه مقادیر پی‌ولیو^۱، آزمون کلموگروف اسمیرنوف، برای هر کدام از متغیرهای تحقیق حاضر در سطح $\alpha=0/05$ ، کمتر از ۰/۰۵ هستند، لذا فرض صفر رد می‌شود و داده‌ها نرمال نیستند و بنابر این از آزمون‌های ناپارامتریک استفاده شده است. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از تکنیک‌های آماری در محیط نرم‌افزار SPSS که شامل آزمون کروسکال والیس و آزمون همبستگی اسپیرمن می‌باشند، استفاده شده است.

معرفی متغیرها و مؤلفه‌های پژوهش

مؤلفه‌ها و متغیرهای در تحقیق حاضر به چهار دسته کلی تقسیم‌بندی می‌شوند که به شرح زیر است:

مؤلفه‌های توسعه اجتماعی نواحی روستایی

کاهش مهاجرت از روستا: گردشگری تا چه اندازه باعث کاهش مهاجرت از روستا شده است.
افزایش جرم و بزهکاری: گردشگری تا چه اندازه باعث افزایش جرم و بزهکاری در روستا شده است.
بهبود کیفیت زندگی: گردشگری تا چه میزان باعث بهبود کیفیت زندگی مردم روستا شده است.
افزایش دسترسی به خدمات اجتماعی: گردشگری تا چه اندازه باعث افزایش دسترسی به خدمات اجتماعی شده است.

^۱ p_value

است.

کاهش نابرابری‌های اجتماعی: گردشگری تا چه اندازه باعث کاهش نابرابری‌های اجتماعی شده است. تغییرات فرهنگی: گردشگری تا چه اندازه باعث تغییرات فرهنگی شده است. افزایش بهره‌کاری در روستا: گردشگری تا چه اندازه باعث افزایش بهره‌کاری در روستا شده است.

مؤلفه‌های توسعه اقتصادی نواحی روستایی

افزایش فرصت‌های شغلی: گردشگری به چه میزان باعث افزایش فرصت‌های شغلی منطقه شده است. افزایش درآمد: گردشگری به چه اندازه در افزایش درآمد اثر گذار بوده است. تنوع بخشی به فعالیت‌های اقتصادی: گردشگری به چه میزان باعث تنوع بخشی به فعالیت‌های اقتصادی شده است. افزایش قیمت کالاها و اجناس در روستا: گردشگری به چه اندازه باعث افزایش قیمت کالاها و اجناس در روستا شده است. افزایش قیمت زمین: گردشگری به چه اندازه باعث افزایش قیمت زمین شده است. افزایش سرمایه‌گذاری در روستا: گردشگری به چه اندازه باعث افزایش سرمایه‌گذاری در روستا شده است. افزایش سطح رفاه عمومی مردم محلی: گردشگری به چه اندازه باعث افزایش سطح رفاه عمومی مردم روستا شده است. افزایش قیمت املاک و مستغلات در روستا: گردشگری به چه اندازه باعث افزایش قیمت املاک و مستغلات در روستا شده است.

مؤلفه‌های توسعه زیست محیطی نواحی روستایی

باعث افزایش توجه به حفاظت از میراث طبیعی: گردشگری تا چه اندازه باعث افزایش توجه به حفاظت از میراث طبیعی شده است. افزایش زیر ساخت‌های گردشگری: گردشگری تا چه اندازه باعث افزایش زیر ساخت‌های گردشگری شده است. افزایش ترافیک جاده‌ای: گردشگری تا چه اندازه باعث افزایش ترافیک جاده‌ای شده است. آلودگی صوتی: گردشگری تا چه میزان باعث آلودگی صوتی شده است. آلودگی هوا: گردشگری تا چه اندازه باعث آلودگی هوا شده است. تخریب پوشش گیاهی: گردشگری تا چه اندازه باعث تخریب پوشش گیاهی شده است. افزایش زباله مواد زائد در روستا: گردشگری تا چه میزان باعث افزایش زباله مواد زائد در روستا شده است.

بهبود وضعیت بازار محصولات کشاورزی

گردشگری تا چه میزان باعث بهبود وضعیت بازار محصولات کشاورزی در روستا شده است.

برای بررسی متغیرها و مؤلفه‌های تحقیق، پرسشنامه‌ای طرح و در اختیار جامعه میزبان قرار گرفته شده است. جامعه میزبان با توجه به دیدشان نسبت به چگونگی پیامدهای مثبت و منفی گردشگری بر روی عوامل مذکور پاسخ خود را نسبت به این پدیده ارائه می‌کنند. به این صورت که تاثیر گردشگری از آن متغیر با توجه به حساسیت آن از مقدار خیلی زیاد، زیاد، متوسط، کم و خیلی کم متغیر است. با این وجود مقادیر خیلی زیاد امتیاز ۵، زیاد امتیاز ۴، متوسط امتیاز ۳، کم امتیاز ۲ و مقدار خیلی کم امتیاز ۱ را به خود اختصاص می‌دهند.

نتایج و بحث

بر اساس نتایج حاصل از پرسشنامه (۳۷۰) نفر، ۳۱۹ نفر (۸۶/۲ درصد) مرد و ۵۱ نفر (۱۳/۸ درصد) زن بوده‌اند. از نظر سطح تحصیلات ۱۶،۸ درصد ابتدایی، ۱۴،۹ درصد زیر دیپلم، ۳۵،۴ درصد دیپلم، ۵،۱ درصد فوق دیپلم و ۱۵،۱ درصد کارشناسی و ۱،۶ درصد کارشناسی ارشد و بالاتر می‌باشند.

مقایسه میانگین میزان گردشگری و توسعه پایدار

مقایسه میانگین میزان گردشگری و توسعه پایدار روستاهای بخش راین از طریق آزمون کروسکال والیس بدست آمده و مقدار کمتر از ۰/۰۰۱ شده است و کوچکتر از سطح معنی‌داری $\alpha=0/05$ است، لذا در این سطح فرض H_0 رد می‌شود و در نتیجه می‌توان گفت میانگین میزان گردشگری و توسعه پایدار روستاهای بخش راین از دیدگاه روستائیان تفاوت معنی‌داری با هم دارند (جدول ۲).

جدول (۲) نتیجه تست کروسکال والیس جهت مقایسه میانگین میزان گردشگری و توسعه پایدار

آزمون	مقدار آماره	درجه آزادی	معنی داری
کای اسکوتر	۵۷/۹	۱۷	<0/001

ماخذ: یافته‌های تحقیق

مقایسه میانگین میزان گردشگری و ابعاد مختلف سیستم حیات اجتماعی-فرهنگی، اقتصادی و زیست محیطی مناطق روستایی

مقایسه میانگین میزان گردشگری و ابعاد مختلف سیستم حیات اجتماعی-فرهنگی، اقتصادی و زیست محیطی مناطق روستایی در بخش راین از طریق آزمون کروسکال والیس بدست آمده و مقدار کمتر از ۰/۰۰۱ شده است و

کوچکتر از سطح معنی‌داری $\alpha=0/05$ است، لذا در این سطح فرض H_0 رد می‌شود و در نتیجه می‌توان گفت میزان گردشگری و ابعاد مختلف سیستم حیات اجتماعی-فرهنگی، اقتصادی و زیست محیطی مناطق روستایی در بخش راین تفاوت معنی‌داری با هم دارند (جدول ۳).

جدو (۳) نتیجه تست کروسکال والیس جهت مقایسه میانگین میزان گردشگری و ابعاد مختلف سیستم حیات اجتماعی-فرهنگی، اقتصادی و زیست محیطی مناطق روستایی

معنی داری	درجه آزادی	مقدار آماره	آزمون
$<0/001$	۱۷	۴۹/۷۸	کای اسکوتر

ماخذ: یافته‌های تحقیق

ضریب همبستگی اسپیرمن بین دو متغیر گردشگری و بهبود وضعیت بازار محصولات کشاورزی تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان می‌دهد که ضریب همبستگی اسپیرمن بین دو متغیر گردشگری و بهبود وضعیت بازار محصولات کشاورزی برابر با $0/129$ و چون مقدار پی‌ولیو برابر با $0/001$ و کوچکتر از سطح معنی‌داری $\alpha=0/05$ می‌باشد، لذا در این سطح فرض H_0 یعنی عدم وجود رابطه رد می‌شود و در نتیجه بین گردشگری و بهبود وضعیت بازار محصولات کشاورزی رابطه معنی‌داری وجود دارد. این مطلب با توجه به نحوه پراکندگی نقاط و همچنین خط برازش شده در نمودار (۱) مورد تأیید است. در ضمن مثبت بودن ضریب همبستگی و شیب خط برازش شده نشان از رابطه مستقیم بین این دو متغیر است. همچنین ضریب تعیین بین دو متغیر برابر $0/042$ است یا به عبارتی $4/2$ درصد تغییرات بین دو متغیر مشترک است و $4/2$ درصد تغییرات بهبود وضعیت بازار محصولات کشاورزی به وسیله گردشگری توجیه می‌شود (جدول ۴ و نمودار ۱).

جدول (۴) آماره آزمون همبستگی اسپیرمن مربوط به رابطه بین گردشگری و بهبود وضعیت بازار محصولات کشاورزی

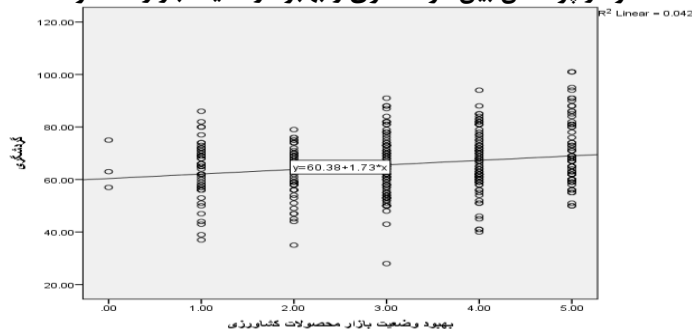
گردشگری			متغیر		
ضریب	نوع رابطه	وجود رابطه	اسپیرمن	ضریب	آزمون
تعیین		تعداد	معنی‌داری	همبستگی	بهبود وضعیت بازار محصولات کشاورزی
$0/042$	مستقیم	دارد	۳۷۰	$0/001$	$0/129$

ماخذ: یافته‌های تحقیق

این مطلب با توجه به نحوه پراکندگی نقاط و همچنین خط برازش شده در نمودار (۱) مورد تأیید است. در ضمن مثبت بودن ضریب همبستگی و شیب خط برازش شده نشان از رابطه مستقیم بین این دو متغیر است.

نمودار (۱) نمودار پراکنش بین گردشگری و بهبود وضعیت بازار محصولات کشاورزی

ماخذ: یافته‌های تحقیق

ضریب همبستگی آزمون اسپیرمن بین دو متغیر گردشگری و مؤلفه‌های توسعه اجتماعی نواحی روستایی

ضریب همبستگی آزمون اسپیرمن بین دو متغیر گردشگری و مؤلفه‌های توسعه اجتماعی نواحی روستایی (جدول ۵) آورده شده‌اند. با توجه به جدول مشاهده می‌شود که تنها بین گردشگری و تغییرات فرهنگی رابطه‌ی معناداری وجود ندارد. بقیه مؤلفه‌های توسعه اجتماعی با گردشگری ارتباط مستقیم و معنی‌داری دارند.

جدول (۵) آماره آزمون همبستگی اسپیرمن مربوط به رابطه بین گردشگری و مؤلفه‌های توسعه اجتماعی نواحی روستایی

متغیر	آزمون	گردشگری		
		ضریب همبستگی	معنی‌داری	تعداد
کاهش مهاجرت از روستا	۰/۳۷۵	<۰/۰۰۱	۳۷۰	دارد
افزایش جرم و بزهکاری	۰/۴۷۷	<۰/۰۰۱	۳۷۰	دارد
بهبود کیفیت زندگی	۰/۴۰۵	<۰/۰۰۱	۳۷۰	دارد
افزایش دسترسی به خدمات	۰/۳۹۰	<۰/۰۰۱	۳۷۰	دارد

اجتماعی						
۰/۰۵	مستقیم	دارد	۳۷۰	<۰/۰۰۱	۰/۳۶۷	کاهش نابرابری‌های اجتماعی
۰/۰۲	-----	ندارد	۳۷۰	۰/۸۸۲	-۰/۰۰۸	تغییرات فرهنگی
۰/۲۵	مستقیم	دارد	۳۷۰	<۰/۰۰۱	۰/۴۸۲	افزایش بهره‌کاری در روستا

ماخذ: یافته‌های تحقیق

ضریب همبستگی آزمون اسپیرمن بین دو متغیر گردشگری و مؤلفه‌های توسعه اقتصادی نواحی روستایی

ضریب همبستگی آزمون اسپیرمن بین دو متغیر گردشگری و مؤلفه‌های توسعه اقتصادی نواحی روستایی (جدول ۶) آورده شده‌اند. با توجه به جدول مشاهده می‌شود که بین تمامی مؤلفه‌های توسعه اقتصادی با گردشگری ارتباط مستقیم و معنی‌داری وجود دارد.

جدول ۶ آماره آزمون اسپیرمن مربوط به رابطه بین گردشگری و مؤلفه‌های توسعه اقتصادی نواحی روستایی

گردشگری			متغیر			
ضریب	نوع رابطه	وجود	اسپیرمن		آزمون	
			تعداد	معنی‌داری	ضریب همبستگی	
تعیین		رابطه			افزایش فرصت‌های شغلی	
۰/۰۹۴	مستقیم	دارد	۳۷۰	<۰/۰۰۱	۰/۲۵۶	
۰/۰۹	مستقیم	دارد	۳۷۰	<۰/۰۰۱	۰/۳۴۱	افزایش درآمد
۰/۰۹	مستقیم	دارد	۳۷۰	<۰/۰۰۱	۰/۲۷۵	تنوع بخشی به فعالیت‌های اقتصادی
۰/۰۴	مستقیم	دارد	۳۷۰	۰/۰۳۲	۰/۱۱۲	افزایش قیمت کالاها و اجناس در روستا
۰/۰۹۴	مستقیم	دارد	۳۷۰	<۰/۰۰۱	۰/۳۱۳	افزایش قیمت زمین
۰/۰۹	مستقیم	دارد	۳۷۰	<۰/۰۰۱	۰/۲۳۹	افزایش سرمایه‌گذاری در روستا
۰/۱۶	مستقیم	دارد	۳۷۰	<۰/۰۰۱	۰/۲۷۶	افزایش سطح رفاه عمومی مردم
۰/۰۴	مستقیم	دارد	۳۷۰	<۰/۰۰۱	۰/۲۰۱	افزایش قیمت املاک و مستغلات در روستا

ماخذ: یافته‌های تحقیق

ضریب همبستگی آزمون اسپیرمن بین دو متغیر گردشگری و مؤلفه‌های توسعه زیست محیطی نواحی روستایی

ضریب همبستگی آزمون اسپیرمن بین دو متغیر گردشگری و مؤلفه‌های توسعه زیست محیطی نواحی روستایی (جدول ۷) آورده شده است. با توجه به جدول مشاهده می‌شود که بین تمامی مؤلفه‌های توسعه زیست محیطی با گردشگری ارتباط مستقیم و معنی‌داری وجود دارد.

جدول (۷) آماره آزمون اسپیرمن مربوط به رابطه بین گردشگری و مؤلفه‌های توسعه زیست محیطی نواحی روستایی

متغیر		گردشگری		
آزمون	اسپیرمن	وجود رابطه	نوع رابطه	ضریب تعیین
باعث افزایش توجه به حفاظت از میراث طبیعی	ضریب همبستگی	معنی‌داری	تعداد	
	۰/۴۰۳	<۰/۰۰۱	۳۷۰	۰/۱۷
افزایش زیر ساخت‌های گردشگری	۰/۱۹۶	<۰/۰۰۱	۳۷۰	۰/۰۹
افزایش ترافیک جاده‌ای	۰/۴۳۳	<۰/۰۰۱	۳۷۰	۰/۱۷
آلودگی صوتی	۰/۵۲۱	<۰/۰۰۱	۳۷۰	۰/۲۵
آلودگی هوا	۰/۳۹۹	<۰/۰۰۱	۳۷۰	۰/۱۶
تخریب پوشش گیاهی	۰/۶۰۵	<۰/۰۰۱	۳۷۰	۰/۳۶
افزایش زباله مواد زائد در روستا	۰/۶۱۶	<۰/۰۰۱	۳۷۰	۰/۳۶

ماخذ: یافته‌های تحقیق

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

مقایسه میانگین میزان گردشگری و ابعاد مختلف سیستم حیات اجتماعی-فرهنگی، اقتصادی و زیست محیطی مناطق روستایی بر اساس محاسبات از طریق آزمون کروسکال والیس به دست آمد که می‌توان گفت میزان گردشگری و ابعاد مختلف سیستم حیات اجتماعی-فرهنگی، اقتصادی و زیست محیطی مناطق روستایی در بخش راین تفاوت معنی‌داری با هم دارند. تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان می‌دهد که ضریب همبستگی اسپیرمن بین دو متغیر گردشگری و بهبود وضعیت بازار محصولات کشاورزی برابر با ۰/۱۲۹ بوده، در نتیجه بین گردشگری و بهبود وضعیت بازار محصولات کشاورزی رابطه معنی‌داری وجود دارد. ضریب همبستگی آزمون اسپیرمن بین دو متغیر گردشگری و مؤلفه‌های توسعه اجتماعی نواحی روستایی نشان می‌دهد که تنها بین گردشگری و تغییرات فرهنگی رابطه‌ی معناداری وجود ندارد. بقیه مؤلفه‌های توسعه اجتماعی با گردشگری ارتباط مستقیم و معنی‌داری دارند.

ضریب همبستگی آزمون اسپیرمن بین دو متغیر گردشگری و مؤلفه‌های توسعه اقتصادی نواحی روستایی نشان می‌دهد که بین تمامی مؤلفه‌های توسعه اقتصادی با گردشگری ارتباط مستقیم و معنی‌داری وجود دارد. ضریب همبستگی آزمون اسپیرمن بین دو متغیر گردشگری و مؤلفه‌های توسعه زیست محیطی نواحی روستایی نشان می‌دهد که بین تمامی مؤلفه‌های توسعه زیست محیطی با گردشگری ارتباط مستقیم و معنی‌داری وجود دارد.

پیشنهادها

با توجه به اهمیت صادرات غیرنفتی در اقتصاد کشور و نقشی که گردشگری در افزایش صادرات غیرنفتی دارد، نظر به اینکه استان کرمان و به خصوص بخش راین از نظر جاذبه‌های گردشگری در سطح کشور دارای رتبه قابل قبولی می‌باشد، ولی از نظر جذب گردشگر در وضعیت مطلوبی قرار ندارد در این پژوهش، به دلیل اینکه رابطه گردشگری با توسعه پایدار نواحی روستایی و بهبود وضعیت بازار محصولات کشاورزی از دیدگاه جامعه میزبان مورد بررسی قرار گرفت، با استفاده از سوالات تشریحی در پایان پرسشنامه نظرات و پیشنهادات جامعه میزبان در خصوص بهبود وضعیت اشتغال ساکنین روستا در کنار بهبود وضعیت صنعت گردشگری در بخش راین شهرستان کرمان مدنظر قرار گرفت. در ادامه به ارائه مواردی در این خصوص پرداخته شده است:

پیشنهادهای اجرایی

پیشنهادات زیر جهت بهبود وضعیت گردشگری و همچنین بهبود معیشت و وضعیت بازار محصولات کشاورزی در بخش راین شهرستان کرمان ارائه می‌شود:

۱- بازسازی بناهای تاریخی در روستاهای بخش راین که می‌توان از آنها به عنوان جاذبه‌های گردشگری برای جذب بیشتر گردشگران استفاده نمود.

۲- فراهم نمودن زیرساخت‌های مورد نیاز گردشگران در بخش راین:

الف) ساخت هتل و مهمانپذیر

ب) ساخت رستوران

ج) ساخت مراکز تفریحی و تجاری

۳- ایجاد بازارچه‌های کشاورزی و صنایع تبدیلی-تکمیلی محصولات کشاورزی جهت عرضه مستقیم به گردشگران داخلی و خارجی

۴- در نظر گرفتن اعتبارات ویژه برای ساخت و راه‌اندازی کارخانه‌جات صنایع تبدیلی در بخش راین

۵- حمایت از مشاغل خانگی در زمینه صنایع دستی جهت فروش مستقیم به گردشگران داخلی و خارجی

۶- حمایت از بخش خصوصی جهت سرمایه‌گذاری برای بهبود وضعیت کسب و کار در بخش راین

پیشنهادهای تکمیلی

- ۱- انجام پژوهش در زمینه مقدار اثرات صنعت گردشگری بر توسعه پایدار نواحی روستایی با استفاده از روش‌هایی مانند: منطق فازی، شبکه عصبی، مدل سازی معادلات ساختاری و... در بخش راین شهرستان کرمان
- ۲- اولویت‌بندی شاخص‌های گردشگری پایدار در بخش راین شهرستان کرمان

منابع

- Abdollahzadeh, G., Salehi, K., Sharifzadeh, M. And Khajeh Shahkoochi, A. (۲۰۱۶) Investigating the Impact of Tourism on Sustainable Rural Livelihood in Golestan Province, *Journal of Tourism Planning and Development*, ۴ (۱۵): ۱۶۹-۱۴۸ (In Farsi).
- Bidokhti, AS., Zargar, S. M. (۲۰۱۰) Strategic Marketing Blend in Tourism Industry, *Strategic Management Studies*, ۲ (۳) ۶۸-۴۹ (In Farsi).
- Bodoșcă, Ș.L. (۲۰۱۳) Rural tourism - a sustainable solution for development of North-East Romanian region, ۱۵th International Conference "Romanian rural tourism in the context of sustainable development: present and prospects", Vatra Dornei, Romania, ۲۳-۲۵ May ۲۰۱۳. pp. ۱۲۳-۱۲۸.
- Condesso, F. (۲۰۱۱) Rural development, cultural heritage and tourism, *Journal Cuadernos de Desarrollo Rural*, ۸ (۶۶): ۱۹۷-۲۲۲.
- Chuang, Sh. (۲۰۱۳) Residents' attitudes toward rural tourism in Taiwan: a comparative viewpoint, *Journal International Journal of Tourism Research*, ۱۵ (۲): ۱۵۲-۱۷۰.
- Faraji, A., Sadeghi, A. And Aminian, S. (۲۰۱۲) Impacts of tourism on sustainable rural development (Case study: Ashtbin village, the first national conference on sustainable development in arid and semi-arid regions, Abarkooh, Iran, May ۲۰۱۲) (In Farsi).
- Golzadeh, N., Hedayati Aqamshahdi, A. And Zahedi, S. (۲۰۱۳) Investigating the Impact of Tourism on Sustainable Rural Development (Case Study: Varkaneh Village in Hamadan Province), ۳rd International Conference on Environmental Planning and Management, University of Tehran, December ۲۰۱۳ (In Farsi).
- Ghanbari, S., Qasemi, M. And Pourjooari, M. (۲۰۱۳) Investigating the effects of tourism on rural development from the perspective of the host community (Case study: Mahan ward of Kerman city), *Journal of Geographical Space Experiment, Golestan University Quarterly*, ۳ (۹): ۱-۱۶ (In Farsi). Iran Statistics Center website (In Farsi). { <https://www.amar.org.ir/> }
- Jomepour, M. And Ahmadi, Sh. (۲۰۱۱) The Impact of Tourism on Sustainable Rural Livelihood (Case Study: Barghan Village, Savojbolagh County, *Journal of Rural Research*, ۲ (۱): ۱-۲۲ (In Farsi).
- Kiper, T., Özdemir, G. and Sağlam, C. (۲۰۱۳) Environmental, socio-cultural and economical effects of ecotourism perceived by the local people in the northwestern Turkey: Kiyiköy case, *Scientific Research and Essays*, ۶(۱۹): ۴۰۰۹-۴۰۲۰.
- Khani, F., Qasemi, A. and Samjajani, A. (۲۰۱۰) Investigating the effects of coastal tourism based on a survey of rural households (Case study: Chamkhaneh villages, Langrud city, *Journal of Human Geography*, ۱ (۴): ۱-۱۲ (In Farsi).
- Mbaiwa, J.E. and Stronza, A.L. (۲۰۱۰) The effects of tourism development on rural livelihoods in the Okavango Delta, Botswana, *Journal of Sustainable Tourism*, ۱۸(۵): ۶۳۵.

Mehrabi Boshrabadi, H., Taghizadeh, H. And Daneshvar, Z. (۲۰۱۱) The effects of tourism on the development of rural economy (Case study: Deh Lulu village of Kerman, the first international conference on tourism management and sustainable development (In Farsi).

Rural health houses, population statistics of the studied villages, Rayen, Kerman (In Farsi).

Website of Kerman Cultural Heritage, Handicrafts and Tourism Organization (In Farsi).{

<https://miras.kr.ir/>}

Ziaabadi, M. (۲۰۱۶) Presentation and Prioritization of Sustainable Tourism Indicators, PhD Thesis, Shahid Bahonar University of Kerman, Faculty of Agriculture, Department of Agricultural Economics (In Farsi).